

"En saanut materiaalia auki"
**AIKUISOPISKELIJOIDEN KÄSITYKSIÄ VERKKO-
OPETUSMATERIAALISTA JA SEN KÄYTÖSTÄ**

Niina Kulmala

Tiina Ritakallio

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Tammikuu 2013
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kulmala, Niina; Ritakallio, Tiina

”En saanut materiaalia auki” Aikuisopiskelijoiden palautetta verkko-oppimateriaalista ja sen käytöstä ”

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 29 sivua + 6 liitesivua
Tammikuu 2013

Tämän kehittämishankkeen aiheena oli laatia perhepäivähoitajaopiskelijoille opintoja täydentävää opetusmateriaalia ravitsemuksesta ja kodinhoidosta verkko-oppimisolustalle. Lähtökohdat opetusmateriaaliin otettiin opetushallituksen perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tutkinnonperusteista. Opetusmateriaali luotiin Moodle- verkko-oppimisolustalle ja tarkoituksena oli, että opiskelijat voivat itsenäisesti kokeilla verkossa tapahtuvaa opiskelua. Monelle opiskelijalle tämä oli ensimmäinen kosketus verkko-opiskeluun. Kehittämishankkeen toteuttaminen alkoi kesällä 2012 oppimateriaalin kokoamisella ja syksyllä 2012 opiskelijat opastettiin käyttämään verkko-oppimisolustaa. Tämän jälkeen opetusmateriaali oli opiskelijoiden vapaassa käytössä.

Kyselyn avulla opiskelijoilta (N=6) haettiin mielipiteitä tehdystä opetusmateriaalista ja verkko-opiskelusta. Kyselyssä hyödynnettiin laadullisen tutkimuksen menetelmää ja kyselylomakkeen kysymykset laadittiin kvalitatiivisiksi, avoimiksi kysymyksiksi. Kysely osoitti, että opiskelijat tarvitsivat ohjausta materiaalin löytämiseen verkko-oppimisympäristöstä. Materiaali koettiin selkeäksi, mutta opiskelun esteenä oli muun muassa verkon hitaus tai tietokoneen puuttuminen taloudesta.

Kehittämishankkeen teoriaosuudessa tuodaan esille verkko-oppimisympäristöä, verkko-opiskelun haasteita ja mahdollisuuksia, aikuisen opiskelijan piirteitä, sekä erilaisia oppimistyyliä. Teoriaosuuden aiheet ovat tärkeitä, kun verkko-opiskelua lähdetään vasta suunnittelemaan.

Jatkoideoita tälle kehittämishankkeelle toivat kehittämishankkeeseen osallistuneet opiskelijat. He ehdottivat, että verkko-oppimisympäristöön voisi lisätä myös muutakin materiaalia, kuin tutkinnonperusteissa vaadittuja aiheita. Tämän ehdotuksen avulla verkko-oppimisolustasta ja verkko-opiskelusta voisi tulla todellinen, avoin oppimisympäristö, josta aidosti hyötyisivät niin opiskelijat, kuin opettajatkin.

Asiasanat: oppimisympäristö, opetusmateriaali, verkko-opiskelu

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖ	6
	2.1 Verkko-opiskelun mahdollisuudet ja haasteet	7
	2.2 Aikuinen opiskelijana.....	10
3	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	14
4	RAVITSEMUS JA KODINHOITO OPETUSMATERIAALI VERKKO- OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ.....	16
5	VERKKO-OPETUSMATERIAALIN SAATAVUUS	22
	5.2 Verkko-opetusmateriaalin sisältö sekä hyöty	23
	5.3 Verkko-opiskelun esteet ja hyödyt.....	24
	5.4 Kehittämisideoita verkko-opetusmateriaaliin	26
6	YHTEENVETO JA POHDINTA.....	28
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	31

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeemme tavoitteena on päivittää perhepäivähoitajan ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen terveys, turvallisuus ja ruokahuolto osuuden ravitseminen ja kodinhoito opetusmateriaalia. Tavoitteena on luoda verkko-oppimisalustalle ammattitaitoa täydentävää ja tukevaa opetusmateriaalia aikuisopiskelijan itsenäiseen verkko-opiskeluun. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tutkinnon osat muodostava ammattipätevyyden osa-alueen, jotka voidaan erottaa perhepäivähoitajan työstä itsenäisiksi ja arvioitaviksi kokonaisuuksiksi. Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyypitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Pääsääntöisesti perhepäivähoitajan ammattitutkinto suoritetaan valmistavan koulutuksen yhteydessä. Valmistavan koulutuksen tehtävänä on vahvistaa opetussuunnitelma tutkinnon perusteiden mukaisesti. (OPH 16/011/2006, 4-5.)

Hyvillä, toimivilla verkko-oppimisympäristön opetusmateriaaleilla aikuisopiskelija voi kehittää omaa osaamistaan ravitsemuksen ja puhtaanapidon alueilta itseohjautuvasti. Tarkastelunäkökulmana hankkeessa on aikuisopiskelija ja aikuisopiskelijan mahdollisesti saama hyöty opetusmateriaalista. Haluamme tietää ovatko aikuisopiskelijat valmiita ottamaan verkko-oppimisympäristön käyttöön opetusmateriaalin muodossa, sekä mitä mahdollisia esteitä ympäristön käyttöönotolle ilmenee. Teetämme aikuisopiskelijoilla kyselyn saadaksemme vastauksia opetusmateriaalin ja verkko-oppimisympäristön toimivuudesta.

Opetusmateriaalit on valittu tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten pohjalta. Halusimme kokeilla verkko-oppimisympäristöä ympäristössä, jossa se ei aiemmin ole ollut käytössä. Kokeiluympäristönä toimii pieni kansanopisto eteläisessä Suomessa. Tavoitteenamme on havainnoida, miten uusi ympäristö otetaan käyttöön, ilmeneekö muutosvastarintaa vai otetaanko uusi ympäristö käyttöön sujuvasti. Onko opetusmateriaalista verkko-oppimisympäristössä todellista hyötyä lyhyessä ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa, joka perinteisesti on järjestetty opettajajohtoisesti luokkatyöskentelyllä. Haluamme saada

tietoa, miten jatkossa voimme kehittää verkko-oppimisalustaa opintojen tueksi esimerkiksi työssäolojaksojen tukimuodoksi.

Tietotekniikan kehittymisen myötä on syntynyt uusi tapa oppia ja opiskella ja tästä muodosta käytetään nimitystä verkko-oppiminen. Verkko-oppimisen käsite on todella laaja, mutta useimmiten se yhdistetään esimerkiksi kotona tapahtuvaan itsenäiseen verkossa tapahtuvaan opiskeluun. Tällaista opiskelua ovat muun muassa erilaiset verkkokurssit. Verkko-opiskelu on yksinkertaisimmillaan sitä, että etsitään tietoa Internetistä tai tehtävien palauttamista opettajan sähköpostiin. (Keränen & Penttinen, 2007,2)

Tietotekninen kehitys tuo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia opiskelijalle ja opettajalle, sekä opetuksen kehittämiseksi. Tietotekninen kehitys haastaa oppilaitoksia kehittymään ja luomaan uusia menetelmiä oppimisen kehittämiseksi. Verkko-oppimisympäristöt voivat olla yksi osa opetusta tai opetus voi tapahtua kokonaan virtuaalisissa ympäristöissä (verkkokurssit). Virtuaalisen ympäristön tarkoituksena on monipuolistaa kasvokkain tapahtuvaa opetusta, jolloin verkko-opetus ja lähiopetus tukevat toinen toistaan. Monimediaisen pedagogiikan lähtökohtana on medioiden ja erilaisten työmuotojen yhdistäminen, hyödyntäminen ja linkittäminen opetuksen tavoitteisiin, työmuotoihin ja arviointiin (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 37).

2 VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristöstä puhuttaessa varmasti useimmalle tulee mieleen luokkahuone pulpetteineen. Oppimisympäristö voi kuitenkin olla muunlainenkin ja yksi määritelmä on niin kutsuttu Wilsonin määritelmä: *oppimisympäristö on paikka tai yhteisö, jossa ihmisillä on käytössään resursseja, joiden avulla he voivat oppia ymmärtämään erilaisia asioita ja kehittämään mielekkäitä ratkaisuja erilaisiin ongelmiin*. Oppimisympäristö ei siis koostu ainoastaan konkreettisesta tilasta vaan se voi muodostua myös ihmisistä ja yhteisöistä. (Sallila & Kalli 2001, 54.) Oppimisympäristön merkitys opiskelijalle on merkittävä, koska se tukee oppimista monella eri alueella niin tiedoissa, taidoissa kuin asenteissakin (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 66).

Oppimisympäristö voi olla myös avoin ja se tarkoittaa sitä, että opiskelijalla itsellään on mahdollisuus valita välineet ja materiaalit, joiden katsoo auttavan parhaiten omaa oppimista ja ymmärtämistä opittavasta asiasta. Avoimessa oppimisympäristössä oppimista ei voi etukäteen ennakoida, joten tämän vuoksi opiskelijat tarvitsevatkin ohjausta eteen mahdollisesti tulevista tilanteista. Tämä muuttaa opettajan roolin enemmän ohjaajan ja mentorin suuntaan. Tämä edellyttää myös opiskelijalta uusia taitoja ja tietoa, kuin mitä ohjatumpi opiskelu edellyttää. Avoin oppimisympäristö kasvattaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 67.)

Myös palautteen antaminen muuttuu avoimessa oppimisympäristössä. Usein perinteissä, opiskelijan ulkopuolelta ohjattuun opiskeluun vaikuttaa ulkoinen motivaatio, kuten esimerkiksi arvosanat, niin avoimessa oppimisympäristössä toimintaan vaikuttaa sisäinen motivaatio. Sisäinen motivaatio tarkoittaa muun muassa sitä, että opiskelija sitoutuu opintoihin siksi, että niillä on henkilökohtaista merkitystä hänelle. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 69.)

Konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelija liittää uutta tietoa ja asiaa ennalta opittuihin tietoihin ja taitoihin eli tällöin syntyy oivalluksia ja oppimista. Oppimisympäristössä tekniikan merkitys on tukea konstruktivista oppimista motivoimalla ja auttamalla opiskelijaa uusiin oivalluksiin. Oppimisvälineenä tietoko-

ne on joustava oppimisväline, jonka avulla voidaan opiskella muun työn ohella niin vapaamuotoisesti, kuin järjestelmällisesti. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 69.)

Kehittämishankkeemme aikuisopiskelijat ja opettajat käyttävät Moodle verkko-oppimisympäristöä. Moodle verkko-oppimisympäristö on maailman käytetyin verkossa toimiva oppimisympäristö. Se on käytössä jo kahdessa sadassa maassa. Moodle on saanut alkunsa australialaisen Martin Dougimaksen luomasta ohjelmistosta, jolla hän halusi saada Internetin mahdollisuudet oppilaitosten käyttöön. Dougimaksen lähtökohtana oli, että verkko-opetusympäristöllä olisi pedagogiset periaatteet ja että oppiminen tapahtuisi yhteisöllisen tiedonrakentelun avulla. (Karevaara 2009, 15.)

Moodle on avoimen lähdekoodin oppimisympäristö. Moodle on hyvin modulaarinen ja sisältää paljon erilaisia ominaisuuksia. Moodle puhuu asioista niiden oikeilla nimillä: kurssit, yksittäiset tehtävät ja osiot. Oppimisympäristö rakentuu siten kursseista, joissa on erilaisia tehtäviä ja materiaalia tarjolla. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 22.)

2.1 Verkko-opiskelun mahdollisuudet ja haasteet

Toimivan verkkokurssin rakentaminen vaatii laaja-alaista osaamista ja yhteisymmärrystä verkko-oppimisen tavoitteista. Tavoitteet voivat vaihdella tiedon jakamisesta omaehtoiseen asioiden työstämiseen, kokeilemalla oppimiseen sekä yhteisölliseen tiedon jalostamiseen ja asioiden kehittämiseen. Ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö pyrkii opetusta suunnitellessaan myös toimimaan reflektoiden ja tavoitteellisesti. Koulutuksen tavoitteita ohjaavat niin pyrkimys laadukkaaseen opetukseen ja oppimiseen kuin opetussuunnitelmat ja oman organisaation strategiakin. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 38.)

Tekniikka siis tuo oppimiseen ja opiskeluun uusia keinoja ja mahdollisuuksia. Se voi muuttaa tapaa opiskella, mutta se ei muuta sitä faktaa, miten me opimme. Verkko-opiskelussakin on tärkeää opiskelijan oma motivaatio oppimiseen, tiedon soveltaminen ja opitun muistaminen. Tämä opiskelun muoto vie myös aikaa yhtä paljon, kuin muunlainenkin opiskelu. Verkko-opiskelussa tuleekin pi-

tää mielessä se, että oppiminen tapahtuu opiskelijan päässä, ei verkossa. (Keränen & Penttinen 2007, 3.) Konstruktivistiseen oppimisenäkemykseen tietotekniikan käyttö sopiikin hyvin, koska tässä oppimistyylyssä juuri korostetaan opiskelijan omaa ajattelua, kun merkitystä tiedosta rakennetaan (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 103).

Opetuskäytössä olevan tietotekniikan käytön kehitys on ollut verrannollinen siihen, miten erilaiset tekniset välineet ovat kehittyneet. Teknisille välineille on löydetty pedagogista käyttöä ja välillä tekniikkaa on kehitetty opetuksen tarpeisiin. Jos opetusta aletaan suunnitella vain tekniikan lähtökohdista ja ehdoilla, niin vaarana on se, että opetus ja oppiminen jäävät taka-alalle. Tekniikan opetus käytössä tulisikin miettiä sitä, onko tietotekniikan käytöstä todellista hyötyä opetuksessa ja onko se pedagogisesti mielekäästä oppijalle. (Vainionpää 2005, 47.)

Tänä päivänä verkko-opetus ei ole ainoastaan tietoteknisten alojen yksinoikeus, vaan verkossa opiskellaan jo kaikilla kouluasteilla, esikoulusta yliopistoon. Verkkoa voidaan hyödyntää kaikenlaisten alojen opetuksessa, esimerkiksi puutöiden opetuksessa. Ensisijaisesti tulisikin miettiä miten verkko-opetusta voisi hyödyntää oman alan opetuksessa, eikä pohtia soveltuuko verkko alan opetukseen. Perinteistä opetusta ei sellaisenaan kannata siirtää verkkoon, koska opetuksessa mukana oleva teknologia ei ole näkymätön työkalu. Uusi ja vanha teknologia kohtaavatkin verkko-opetuksessa. (Karevaara 2009, 14.)

Verkko-opetus muuttaa aina opetustapahtumaa. Verkko-opetuksen etuna on mahdollisuus opiskella ajasta ja paikasta riippumatta. Opettajan rooli verkko-opetuksessa muuttuu opiskelun muuttaessa muotoaan. Opettajan roolissa korostuvat aihealueen rajaus, lähdemateriaalien valinta ja valmistelu sekä opiskeluprosessin entistä tarkempi suunnittelu ja ohjaus. (Karevaara 2009, 14.)

Opettajan rooli onkin muuttunut viime vuosina. Virtuaalisten oppimisympäristöjen käyttö on tullut mukaan opetukseen. Kahden sukupolven diginatiivit ja digituristit kohtaavat työelämässä. Verkkoympäristössä korostuu oppijan halu ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Pedagogisesti opettajan lähtökohtana on tavoitteen asettelu. Kaikella opetuksella tulee olla tavoite. Tavoitteet ohjaavat opiske-

lijan toimintaa motivoimalla, kannustamalla ja sitouttamalla. Täydellisen oppimisen mallin mukaan oppimisen eteneminen ja tavoitteet mietitään huolella. Täydellisen oppimisen mallia sovelletaan koulumaailmassa sekä organisaatioiden koulutuksissa. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 9-14.)

Kuitenkin opetuksessa tärkeää on tavoitteen, sisällön ja menetelmien määrittely. Verkko-opetus ja virtuaaliset oppimisympäristöt muuttavat menetelmiä, mutta eivät tavoitetta ja sisältöä. Opettajan tehtävänä on motivoida oppilasta saavuttamaan asettamansa päämäärät. Tavoitteet antavat päämäärän opiskelulle. Uuden oppiminen on osa elinikäistä oppimista. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 30–31.)

Usein, kun puhutaan verkko-oppimisesta, niin huomio kiinnittyy siihen, kuinka verkon avulla saadaan opiskelijalle välitettyä tietoa, mutta vähemmälle huomiolle on jäänyt se, kuinka oppiminen ja opiskelu ovat muutakin, kuin vain tiedonvälitystä opettajalta opiskelijalle. Oppiminen edellyttää myös sitä, että tietoa ja ymmärrystä jaetaan ja osallistutaan yhteisöihin, josta vuorovaikutusta saa. Verkko-oppiminen voi toimia varsinkin aikuisopiskelijoilla parhaiten silloin, kun verkko-opiskelu tukee ja on lisänä tavanomaisessa opiskelussa. Jos opiskelijalla ei ole mahdollisuutta osallistua opiskeluun, joka tapahtuu tietyssä paikassa tiettyyn aikaan, niin silloin verkko-opiskelu on hyvä tiedon omaksumisen väline. (Sallila & Kalli 2001, 17.)

Opiskelijalla opiskelumateriaalin ja tiedon saatavuus ei vielä takaa sitä, että oppiminen olisi mielekästä ja ymmärrystä antavaa. Vaikka verkko-opiskelu tarjoaa ajasta ja paikasta riippumattoman oppimisen, niin verkossa tapahtuva kommunikaatio on kuitenkin kasvotonta, eikä siten anna mahdollisuuksia vastavuoroiselle kommunikaatiolle ja vuorovaikutukselle. Verkko-opiskelussa yhteisöllisyyden kokeminen on haasteellisempaa, kuin perinteisessä esimerkiksi luokkahuoneessa tapahtuvassa opiskelussa. (Sallila & Kalli 2001, 19.)

Verkko-opetuksessa pulmana voikin olla se, ettei verkko-oppimista nähdä uudenaikaisena tapana oppia ja opiskella, vaan verkko on vain väline, johon oppimateriaalit ja opetus siirretään sellaisenaan korvaamaan tavanomainen opetus.

Tällöin verkosta tulee etäopiskelun oppimisympäristö, jossa oppijasta tulee tiedon yksipuolinen vastaanottaja. (Sallila & Kalli 2001, 20.)

Yhtenä verkko-opiskelun haasteena ja esteenä voi olla myös verkkoyhteyksien laatu, koneiden ikä ja opiskelijan taidot ja asenteet verkko-opiskelua kohtaan. Jotta verkko-opiskelu voi onnistua, niin tietotekniset taidot tulisi osata, niin opettajan, kuin opiskelijan. Verkko-opiskelun epäkohta onkin se, että jollei hallitse tietoteknisiä taitoja, kuten välinettä ja tekniikkaa, niin opiskelusta ei tule mielekästä opiskelijalle. (Vainionpää 2005, 48.)

2.2 Aikuinen opiskelijana

Ihmisen oppiminen eri ikäkausina noudattaa yhtenäisiä piirteitä, mutta silti aikuisen opiskeluun liittyy joitakin erityispiirteitä, jotka tulisi huomioida kun aikuista opiskelijaa opetetaan ja ohjataan. Näitä aikuisen oppimiseen vaikuttavia erityispiirteitä ovat muun muassa elämäkokemus, elämäntilanne, kokemukset ja asiantuntijuus. Elämäkokemuksen merkitys vaikuttaa oppimisresurssiin ja elämäntilanne joko opiskelua motivoivana tai rajoittavana piirteenä. (Sallila & Kalli 2001, 65.)

Aikuisopiskelijan luonnollisena ja itsestään selvänä piirteeseen liitetään usein itseohjautuvuus ja se on usein myös koulutuksen tavoite. Varsinkin verkko-opiskelu edellyttää opiskelijalta itseohjautuvuutta eli aktiivisuutta, suunnitelmallisuutta ja itsenäisyyttä tehdä ratkaisuja, jotka liittyvät omiin opintoihin. Verkko-opiskelijan tulisi osata hakea tietoa itsenäisesti, arvioida sitä ja oppia itsenäisesti. Myös opettajan rooli muuttuu verkko-opetuksessa ja opettajan tehtäväksi tulee ohjaus ja prosessin ylläpito. Opettajasta tulee ohjaaja, joka ohjaa opiskelijaa oppimaan. Verkko-opiskelu antaakin opiskelijalle vapautta opiskeluun ja oppimiseen, mutta myös se myös tuo vastuuta omista opinnoista. Opiskelijalta tämä edellyttää sitä, että tämän tulee tuntea omat osaamistarpeensa, päämäärän ja tavoitteet omalle oppimiselle. (Sallila & Kalli 2001, 75.)

Aikuisopiskelijan erityispiirteitä opiskelulle ovat muun muassa elämäkokemus ja elämäntilanne, ja tämä tekee aikuisopiskelijoista varsin heterogeenisen ryhmän. Yhtenä haasteena opetukselle onkin opiskelijoiden erilaisuuden huomi-

oonottaminen. Tähän erilaisuuteen on tänä päivänä hyvät mahdollisuudet vastata, jo siksi, että monipuolinen oppimateriaali antaa opettajalle välineitä erilaisien opiskelijoiden ohjaamiselle. (Uusikylä & Atjonen 2000, 198.)

Oppimistyylin malleja on erilaisia ja ne poikkeavat toisistaan sen mukaan mistä näkökulmasta asiaa tutkitaan. Yhden tunnetuimman oppimistyyliteorian on kehittänyt David Kolbin ja hänen mallistaan käytetään nimitystä Kolbinin malli. Tämä malli jaottelee oppijat neljään erilaiseen ryhmään sen perusteella, miten ja minkälaista tietoa opiskelija reflektoi ja käsittelee. Seuraavassa Kolbinin neljä oppijamallia:

1. konkreettinen kokija
2. pohdiskeleva havainnoija
3. abstrakti käsitteellistäjä
4. osallistuva kokija. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 88.)

Ensimmäisen oppimistyyli mallin mukainen oppija on luonteeltaan konkreettinen ja reflektiivinen ja tämä etsii vastausta asioihin kysymyksellä ”miksi?”. Oppija suhtautuu myönteisesti, kun hänelle selvitetään esimerkiksi miten kurssin sisältö liittyy hänen tulevaan ammattiinsa. Opettajan tulee toimia tällaisen oppija motivoijana. Toinen oppijatyyppi on taas luonteeltaan abstrakti ja reflektiivinen oppija ja tämä tarkoittaa sitä, että hänelle luonteenomainen kysymys on ”Mitä?”. Tällainen oppija suhtautuu oppimiseen myönteisesti, kun hän saa tarvitsemansa tiedon järjestetysti ja loogisesti. Hänelle tulee antaa aikaa reflektointiin. Tällaiselle oppijalle opettajan tulee toimia asiantuntijana. (Vainionpää 2005, 68.)

Kolmannen eli abstraktin ja aktiivisen oppimistyylin omaava oppija esittää kysymyksen ”Miten?”. Hän on tyytyväinen, kun saa työskennellä aktiivisesti ja tehtävät ovat hyvin suunniteltuja. Hän oppii mielellään yritys-erehdysmenetelmällä. Opettajan tulee toimia tällaisen oppijan valmentajana ja tarjota ohjattua harjoittelua. Neljäs oppimistyyli on konkreettinen ja aktiivinen -oppija malli. Hänen kysymyksensä on ”Mitä jos?”. Tällainen oppija käyttää oppimismateriaalia itsenäisesti ratkaistakseen käytännön ongelmia. Tällöin opettajan tulee antaa oppijan löytää itse ratkaisut ja pysyä taustalla. (Vainionpää 2005, 68.)

Ei vielä riitä, että tiedetään erialisia oppimis- ja oppijatyyplejä, vaan opetuksen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös opiskelijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea oppimiseen esimerkiksi lukihäiriön takia. Eli erilaisille oppijoille täytyy antaa mahdollisuus tiedon käsittelyyn tavalla, joka tukee heidän oppimistaan. Tällaisille opiskelijoille verkko-opiskelu voi antaa paljon hyötyä, koska opetusta voi havainnollistaa kuvilla, animaatioilla ja äänillä. Tämä antaa opettajalle hyvän välineen, silloin kun opetusta on vaikea konkretisoida. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 89.)

Jokaisen oppijan oppimiseen vaikuttaa myös itsetunto. Itsetunto on sitä tiedostaako ja tunteeeko ihminen itsensä ja arvostaako hän itseensä. Hyvän itsetunnon omaava ihminen tunnistaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa ja ennen kaikkea hyväksyy ne. Heikkouksista huolimatta hän on pääsääntöisesti myönteinen ja tyytyväinen itseensä. Itseluottamus taas tarkoittaa sitä, että ihminen luottaa siihen mitä saa aikaan. Onnistuminen ja myönteiset kokemukset vahvistavat itseluottamusta ja antavat mahdollisuuden onnistumisiin. (Vainionpää 2005, 79.)

Ihmisen asettamista tavoitteista syntyy motivaatio tai motiivit. Myös jo ennalta asetetut tavoitteet voivat synnyttää ihmisessä motivaatiota. Motivaatio sana tulee sanasta motiivi, joka tarkoittaa tarpeita, haluja tai sisäisiä kannustimia. Motivaatio on siis ihmiselle luontaista kykyä suunnata energia haluamaansa asiaa tai tavoitetta kohti. Opiskelijan kohdalla motivaatio aktivoi tämän päämääräsuuntaiseen toimintaan, jolloin tarkoituksena on vain saavuttaa asetettu tavoite. (Vainionpää, 2005, 74)

Usein, kun motivaatiosta puhutaan, kuulee käsitteet ulkoinen ja sisäinen motivaatio. Usein sisäinen motivaatio ja ulkoinen motivaatio ilmenevät samanaikaisesti, mutta erilaisissa tilanteissa, ja yleensä toinen motiivi on toista hallitsevampi. Sisäiselle motivaatiolle on tunnusomaista se, että ihmisen syyt tietynlaiselle käyttäytymiselle tulevat ihmisen sisältä. Eli ihminen toimii omaehtoisesti ja tekee asioita oman itsensä vuoksi. Sisäisen opiskelumotivaation parantamista ja vahvistamista opettaja voi tukea siten, että hän on kannustava ja auttavainen, antamalla tehtäviä, jotka ovat tasolta oikeanlaisia ja vaihtelevia työtapoja vaihtamalla. Sisäisesti motivoitunut opiskelija kokee tavoitteeksi muun muassa uusien asioiden oppimisen tai asiantuntijaksi tulemisen. (Vainionpää 2005, 75.)

Ulkoisesti motivoituneen ihmisen toimintaa ohjaa esimerkiksi jokin toiminta, palkkio, näyttämisen halu tai rangaistuksen pelko. Opiskelija saattaa suoriutua opinnoista hyvin ulkoisten motivaatioiden avulla, mutta opiskelun tehokkuus on usein tehokkaampaa sisäisesti motivoituneella opiskelijalla. Ulkoinen motivaatio ei ohjaa oppimista kovin pitkäjänteisesti. Ulkoisen motivaation voi siis aiheuttaa jokin muu seikka, kuin opiskelija itse. Parhaassa tapauksessa ulkoinen motivaatio muuttuu ajan myötä sisäiseksi motivaatioksi. Usein koulutusjärjestelmän ajatus perustuu juuri tähän muutokseen eli ulkoisten palkkioiden esimerkiksi arvosanojen avulla pyritään herättämään opiskelijan sisäistä motivaatiota. (Vainionpää 2005, 76.)

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

Kehittämishankkeen tavoitteena on päivittää perhepäivähoitajan ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen terveys, turvallisuus ja ruokahuolto osuuden ravitsemus ja kodinhoito opetusmateriaalia. Tavoitteena on ensisijaisesti luoda Moodle-verkko-oppimisalustalle opetusmateriaalia opiskelijan käyttöön itsenäiseen verkko-opiskeluun, sekä saada tietoa verkko-oppimisympäristön käytettävyydestä ja hyödyistä perhepäivähoitajan ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa.

Keräämme aikuisopiskelijoilta (N=6) palautetta omatoimista opiskelua varten luodusta verkko-oppimisympäristöstä laatimallamme välikyselyllä (LIITE 3). Välikyselyssä hyödynnämme laadullisen tutkimuksen menetelmää. Aineiston keruumenetelmänä kysely on tehokas, koska se säästää aikaa. Kyselyn heikkoutena on muun muassa se, että ei tiedetä varmasti vastaajien suhtautumista kyselyyn, kyselylomakkeen kysymysten muotoilu voi aiheuttaa väärinymmärryksiä tai ei ole varmuutta ovatko vastaajat todella perehtyneet kysyttävään aiheeseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 95.)

Kyselyn laadimme kvalitatiiviseksi eli laadullisiksi avoimiksi kysymyksiksi. Avointen kysymyksien hyöty on muun muassa seuraavanlaiset seikat: sen avulla vastaaja voi kertoa todelliset kokemukset omin sanoin, se ei esitä valmiita vastauksia, kuten monivalintakysymykset, sekä siinä voi ilmaista tunnetiloja, joita kysytyyn asiaan liittyy. Avoimilla kysymyksillä voidaan myös välttää ongelmat, joita monivalintakysymykset saattavat aiheuttaa kysyjälle. (Hirsjärvi, Remes & Seljavaara 2009, 201.) Kyselylomakkeen laadinnassa jätimme kysymyksen jälkeen tyhjää tilaa vastauksen kirjoittamista varten. Mielestämme tämä tapa antaa kyselyyn vastaajalle mahdollisuuden vastata omien kokemusten ja tunteusten mukaan. Tämä tapa vastaa kyselymme tarkoitusta. Tarkoituksena on kerätä opiskelijoiden omia kokemuksia verkko-oppimateriaalista ja verkko-opiskelusta, ja siten mahdollisuuden kehittää verkko-opiskelua ja sinne tuotettavaa oppimateriaalia.

Kartoitamme miten hyödyllisenä aikuisopiskelijat opetusmateriaalin kokivat, mitä kehitettävää opetusmateriaalissa oli ja koettiinko opetusmateriaali selkeäksi ja

innostavaksi. Tavoitteena on selvittää, käyttivätkö aikuisopiskelijat materiaalia itseohjautuvasti omaehtoiseen opiskeluun ja tiedon hankintaan. Verkko-oppimisympäristö toimii kokeiluympäristönä, verkko-oppimisympäristöä ei ole aiemmin hyödynnetty tässä muodossa tässä opistossa kyseisen tutkinnon osalta. Haluamme selvittää, onko mahdollista siirtää osa opetuksesta verkko-oppimisympäristöön. Haluamme edelleen kehittää verkko-oppimisympäristöä tuloksien pohjalta toimivammaksi.

Kehittämishankkeen suunnittelu ja alustavan verkko-opetusmateriaalin hankinta aloitettiin kesällä 2012. Syyskuussa 2012 laadittiin verkko-oppimisympäristö opetuksen tueksi. Opetusmateriaali siirrettiin verkko-oppimisympäristöön ja sitä lisättiin ryhmän opintojen edistyessä. Aikuisopiskelijoille jaettiin tunnukset ja perehdytettiin opetusmateriaalin käyttöön syyskuun aikana. Lokakuussa laadimme välikyselykaavakkeen verkko-oppimisympäristön käyttäjille väliarviointia varten. Kysely toteutettiin lokakuun viimeisellä viikolla ravitsemusteoriaopetuksen yhteydessä.

Verkko-oppimisympäristön laadinta eteni materiaalin hankinnalla, laadinnalla ja materiaalin pdf muotoon muuttamisella. Toinen meistä toimi verkko-oppimisalustan ylläpitäjänä kurssin opettajan ominaisuudessa. Osallistuimme yhdessä ympäristön visuaaliseen suunnitteluun sekä materiaalien valintaan ja luomiseen. Tavoitteena meillä oli selkeys, yksinkertaisuus ja helppokäyttöisyys. Tavoitteenamme oli toteuttaa verkko-oppimismateriaalia, joka olisi selkeää, yksinkertaista ja käytettävää.

Kyselyn aineisto kerättiin perhepäivähoitajan ammattitutkintoon osallistuvilta aikuisopiskelijoilta, jotka olivat aloittaneet opintonsa syksyllä 2012. Aikuisopiskelijoita syksyllä 2012 aloittaneessa ryhmässä oli seitsemän, joista kyselyn toteutuspäivänä paikalla oli kuusi. Kyselyyn oli mahdollista vastata nimettömänä, koska halusimme alentaa vastauksien antamisen kynnystä. Mielestämme nimettömänä vastaamisessa vastaukset ovat ehkä totuudenmukaisempia, kuin vastatessa omalla nimellä. Kukaan ei vastustanut kyselyyn vastaamista tai jättänyt vastaamatta kyselyyn.

4 RAVITSEMUS JA KODINHOITO OPETUSMATERIAALI VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto on näyttötutkinto, jonka perusteet Opetushallitus on määrännyt. Ammattitutkinnon perusteita on noudatettava 1.5.2006 lukien, kunnes uudet perusteet valmistuvat. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto on rakenteeltaan modulaarinen. Ammattitutkinto muodostuu tehtäväkokonaisuuksista, jotka on johdettu työelämän tarpeista. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto muodostuu kolmesta pakollisesta tutkinnonosasta, joita ovat kasvatus-tietoisuus, varhaiskasvatus sekä terveys, turvallisuus ja ruokahuolto. Neljä valinnaista tutkinnonosaa, joista opiskelija valitsee kaksi, ovat: erityistä tukea tarvitseva lapsi, allergisen ja erityisruokavaliota noudattava lapsen hoito, monikulttuurisuus, sekä yrittäjäyys. (OPH 16/011/2006, 7.)

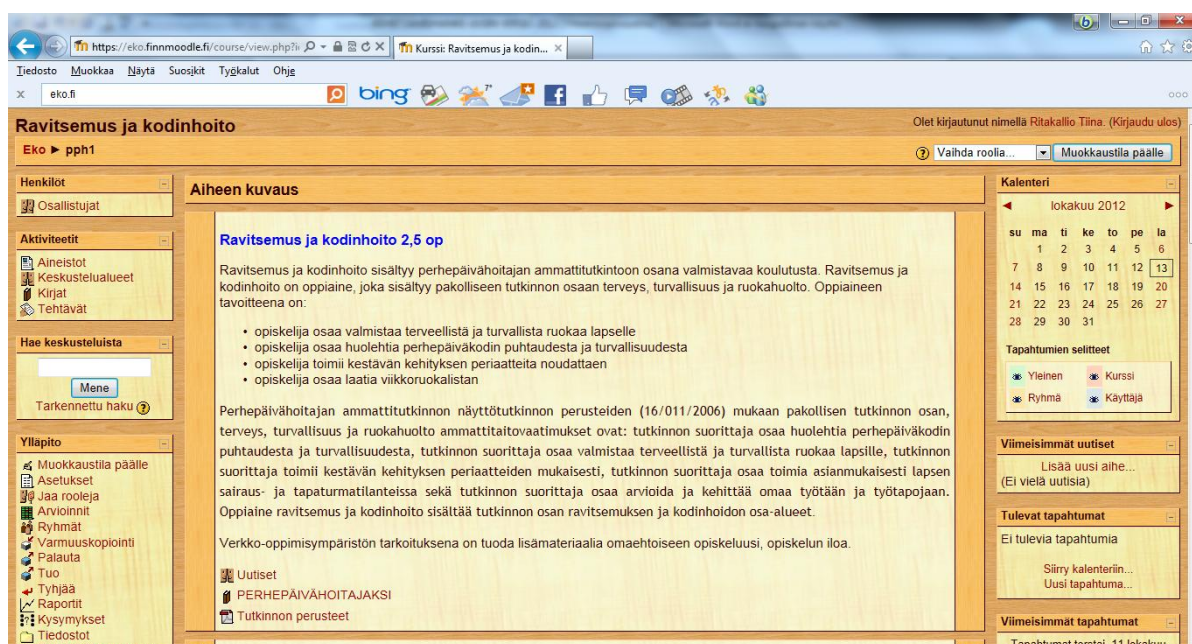
Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteiden (16/011/2006) mukaan pakollisen tutkinnon osan, terveys, turvallisuus ja ruokahuolto ammattitaitovaatimukset ovat seuraavanlaiset: tutkinnon suorittaja osaa huolehtia perhepäiväkodin puhtaudesta ja turvallisuudesta, tutkinnon suorittaja osaa valmistaa terveellistä ja turvallista ruokaa lapsille, tutkinnon suorittaja toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, tutkinnon suorittaja osaa toimia asianmukaisesti lapsen sairaus- ja tapaturmatilanteissa sekä tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan. Oppiaine ravitsemus ja kodinhoito sisältävät tutkinnon osan ravitsemuksen ja kodinhoidon osat alueet.

Kehittämishanketta toteuttamassamme oppilaitoksessa terveys, turvallisuus ja ruokahuolto on jaettu opetettaviin kokonaisuuksiin ammattitutkinnon osittain. Ravitsemus ja kodinhoito ovat kokonaisuus, joihin keskitymme kehittämishankkeessa tässä tutkinnon osassa. Ravitsemus ja kodinhoito ovat 2,5 opintopisteen kokonaisuus. Ravitsemus ja kodinhoito kokonaisuus toteutetaan teoria- ja opetuskeittiöopetuksena. Kehitämme tähän osaan verkko-oppimismateriaalia verkko-oppimisympäristöön (Moodle). Tavoitteenamme on tukea opiskelijaa itsenäiseen opiskeluun ohjatun opiskelun lisäksi. Ravitsemus ja kodinhoito kokonaisuus sisältää: perhepäiväkodin puhtaus ja siisteys, tilojen turvallisuus ja asianmukaisuus, arkiruokien valmistaminen terveellisesti peruselintarvikkeista ravitse-

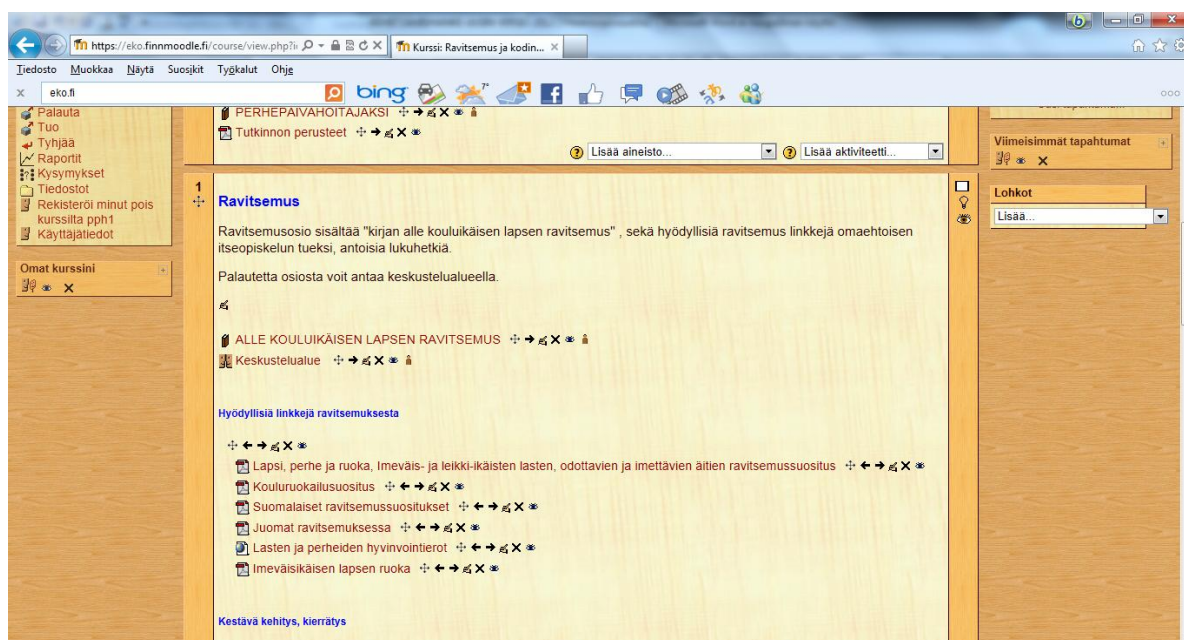
muussuositusten ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaan huomioiden lähiruuan merkitys, jätteiden vähentäminen ja lajittelu sekä kestävä kehitys.

Jaoimme ravitsemus ja kodinhoito opintokokonaisuuden kolmeen aihealueeseen: ravitsemus, kodinhoito ja erityisruokavaliot. Erityisruokavaliot käsitellään vasta seuraavassa tutkinnon osassa, mutta halusimme alueen jo nyt verkkooppimisympäristöön mahdollistaen itsenäisen alueeseen tutustumisen. Aiheen kuvausosiossa avasimme aluetta lyhyesti: sisältö, laajuus opintopisteinä, perhepäivähoitajan ammatin historia kirjamuodossa ja tutkinnon perusteet. Halusimme, että aiheen kuvaus (kuvio 1) on lyhyt ja selkeä. Historiaosuus tuo opiskelijalle tietoa alan historiasta aina antiikin Roomasta nykyhetkeen sekä opiston historiaan alan kouluttajana. Tutkinnon perusteet ovat helposti saatavissa kuvausosiossa.

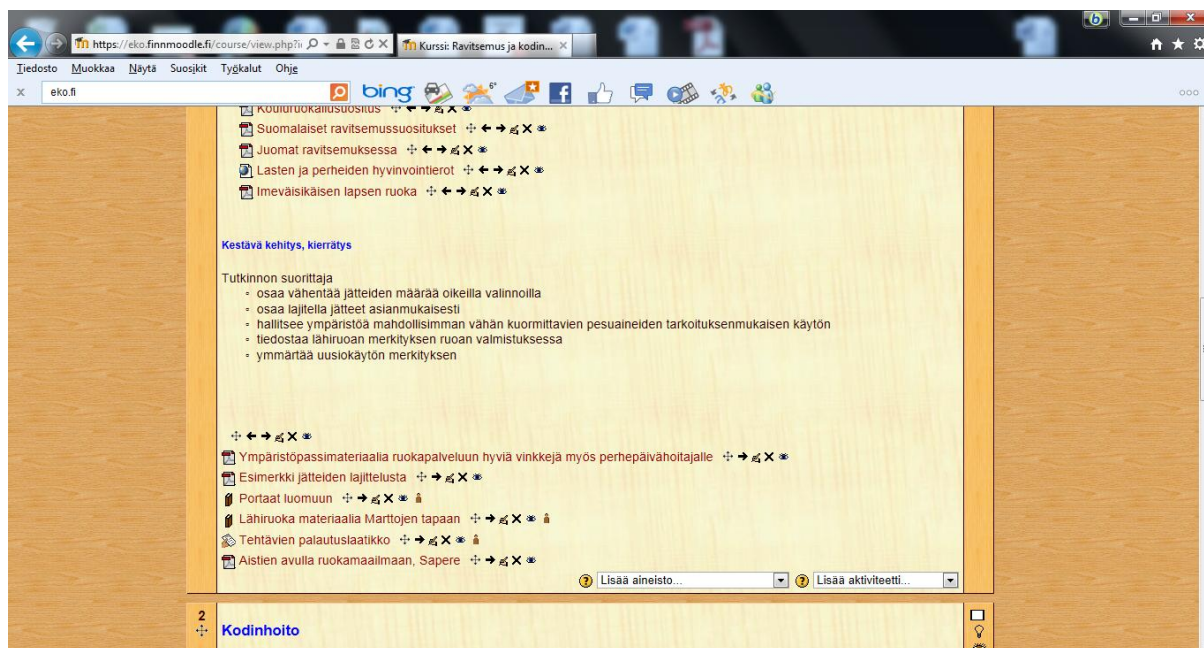
KUVIO 1. Ravitsemus ja kodinhoito (2,5 ov) verkkoaineiston kuvaus

Ravitsemusosion (kuvio 2) laadimme alle kouluikäisen lapsen hoidon ja ravitsemuksen näkökulmasta. Keräsimme materiaalia, joista osan muutimme kirjojen muotoon sekä kokosimme "materiaalipankkia" opetusmateriaaliksi tulevalle perhepäivähoitajalle. Alueelle sijoitimme keskustelualueen, jossa on mahdollisuus keskustella ravitsemuksen teemasta. Ravitsemusosioon keräsimme hyödyllisiä linkkejä ravitsemussuosituksista omaehtoista opiskelua varten.

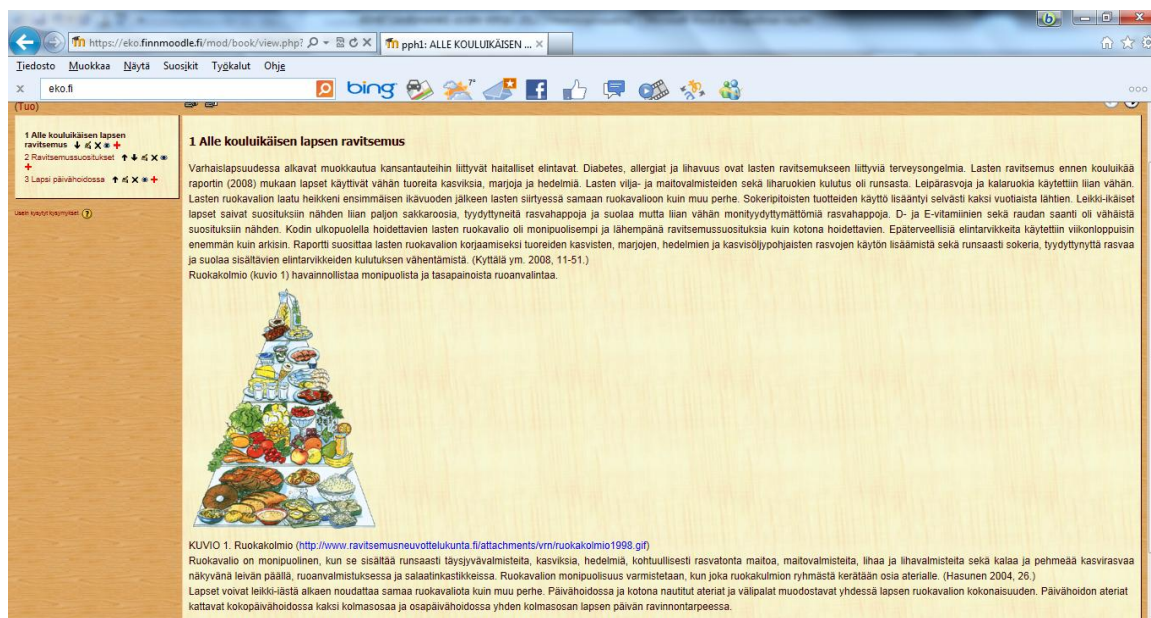
KUVIO 2. Ravitsemusosion ravitsemussuosituksia

Ravitsemusosion (kuvio 3) laadimme oman osan kestävästä kehityksestä. Alkuun avasimme tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset, mitä aikuisopiskelijan/ tutkinnon suorittajan tulee hallita. Kestävästä kehityksestä ja kierrätyksestä lisäsimme verkko-oppimislustalle syventävää materiaalia muun muassa kierrätyksestä ja jätteiden lajittelusta. Osan materiaalista muutimme kirjamuotoon. Käsittelimme lyhyesti tässä osiossa myös lähiruokaa asian ajankohtauuden vuoksi. Aistien avulla ruokamaailmaan materiaalin lisäsimme alustalle, koska halusimme tuoda aikuisopiskelijoiden käyttöön materiaalia, jota emme itse opiskelussa paljoakaan käsittele. Materiaaliin voi perehtyä oman innostuksen mukaan.

KUVIO 3. Kestävä kehitys ja kierrätysmateriaalia ravitsemusosiossa

Ravitsemusosioon laadimme (kuvio 4) alle kouluikäisen lapsen ravitsemuksesta kirjan. Kirjassa on selkeästi ja lyhyesti tiivistettynä alle kouluikäisen lapsen ravitsemuksen pääkohdat. Samat asiat löytyvät laajemmin ja perusteellisemmin verkko-oppimisympäristössä olevasta suosituksesta. Laatiemme kirjojen tavoitteena oli tuoda vaihtelua, selkeyttä ja yllätyksellisyyttä verkko-oppimisympäristöön ja sen käytettävyyteen.

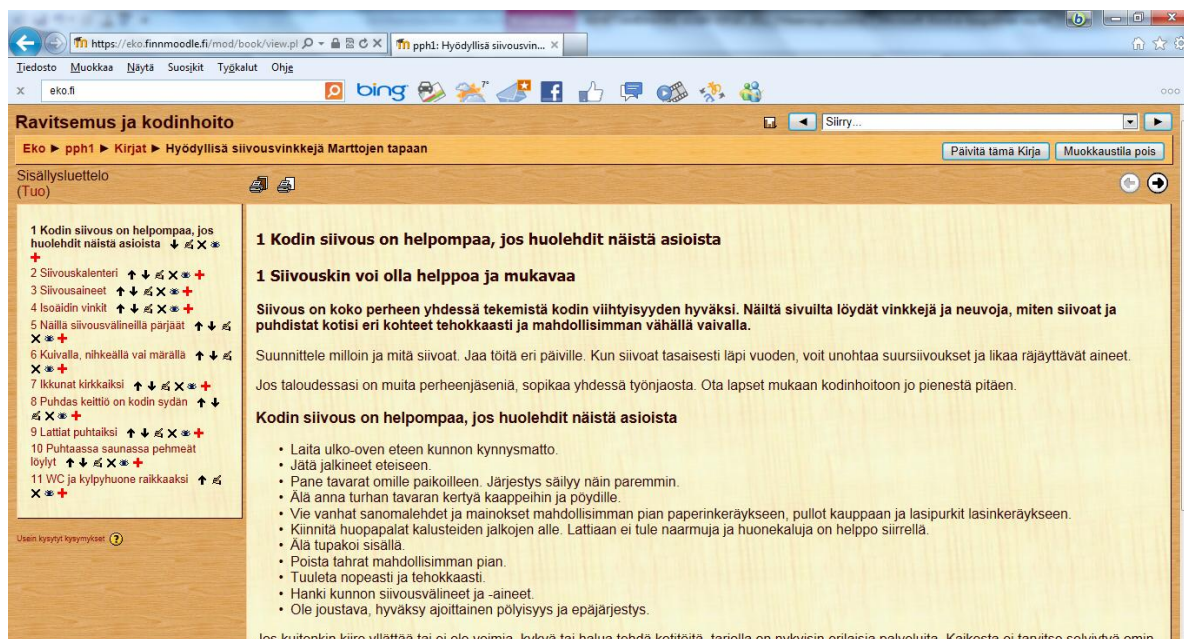

KUVIO 4. Alle kouluikäisen lapsen ravitsemus kirja osuuden alkusivu

Kodinhoito-osion laadimme kodin puhtaanapidon näkökulmasta (kuvio 5). Perhepäivähoitajan työpaikkana on usein koti, joten kodin puhtaanapito on tärkeää

KUVIO 6. Kodin siivous kirjan ensimmäinen sivu Marttojen tapaan

Opintokokonaisuus jakaantui käytännön opetukseen opetuskeittiössä, teoriaosuuteen, itsenäiseen tehtävien tekemiseen ja omaehtoiseen opetusmateriaaliin perehtymiseen verkko-oppimisympäristössä. Itsenäisten tehtävien annossa ohjeistettiin aikuisopiskelija perehtymään verkko-oppimisalustalla olevaan opetusmateriaaliin. Verkko-oppimisalustan käyttö ei kuitenkaan ollut välttämätön, tieto oli mahdollista hankkia myös muualta.

Ravitsemus ja kodinhoito opetus alkoi viikolla 35 oppiaineeseen orientoitumisella ja opetuskeittiötyöskentelyllä. Orientoituminen sisälsi tutkinnon perusteiden avaamisen ja kokonaisuuden sisällön ja osaamisvaatimusten avauksen. Hygieniakoulutus suoritettiin samanaikaisesti, erillisenä erillisyyspätevyytenä, kuitenkin läheisesti opetukseen liittyvänä. Ravitsemus ja kodinhoito, päivähoitokodin siivous opetus toteutui viikkojen 35–44 välisenä aikana. Opetusta oli keskimäärin 4 tuntia viikossa. Opetus painottui käytännön opetuskeittiötyöskentelyyn lähiopetuksena. Teoriaosuudet olivat melko lyhyitä ja teoriaoppiminen jäi pitkälti aikuisopiskelijan omaehtoisen opiskelun varaan. Annetut tehtävät tukivat teoria-tiedon omaksumista. Tuntisuunnitelma (liite 1) ja tehtävänjako (liite 2) kuvaavat tyypillistä opetuskeittiöpäivän kulkua.

5 VERKKO-OPETUSMATERIAALIN SAATAVUUS

Aikuisopiskelijalle on opintojen sujuvuuden kannalta tärkeää, että verkkoympäristöön pääsy on selvää ja helppoa. Aluksi opettajalla on suuri rooli siinä, että opiskelusta verkossa tulisi kaikille vaivatonta. Tässä vaiheessa aikuisopiskelijan motivaatio verkko-opiskelua kohtaan voi muuttua kielteiseksi, jos tämä joutuu tekemään paljon työtä löytääkseen verkko-oppimisympäristön. Yksilöllisen tuen tarve on henkilökohtaista. (Suominen & Nurmela 2011, 39.) Laitimamme väliskyselyn (LIITE 3) tulokset kirjoitamme suorina lainauksina ja analysoimme tuloksia vastausten jälkeen.

Ensimmäiseksi kysyimme aikuisopiskelijoilta, miten helposti opetusmateriaali oli oppilaitoksen verkko-oppimisympäristö Moodlesta löydettävissä. Seuraavassa opiskelijoiden (N=6) vastauksia asiasta:

”Helposti oli löydettävissä.”

”Olen käynyt sivustolla mutta tuntuu mennä monimutkaiselta. Joudun kirjautumaan uudelleen. Eli en ole hetkeen käynyt sivustolla.”

”Mielestäni materiaalit on helppo löytää ja ne ovat selvästi esillä.”

”Moodlen etusivulta, kun olin kirjautunut.”

”Perehdytyksen jälkeen.”

”Opettajan ohjaamana, olen tosin käynyt aika harvoin moodlessa.”

Osa aikuisopiskelijoista löysi opetusmateriaalin helposti, osalle aikuisopiskelijoista se ei ollut yksinkertaista. He tarvitsivat opettajan ohjausta löytääkseen verkko-opetusmateriaalin. Henkilökohtainen ja riittävä opastus on ratkaisu löydettävyyteen. Osa aikuisopiskelijoista tarvitsee enemmän henkilökohtaista tukea kuin toinen, varsinkin aloitusvaiheessa kun opetellaan uudenlaisen opetusmateriaalin käyttöä. Huolellinen perehdytys korostuu, kun verkko-opetusmateriaali on yksi pakollinen osa opiskelua. Kehittämishankkeessa sen käyttö perustui vapaaehtoisuuteen ja omaan haluun. Opettajalla onkin merkittävä rooli verkko-opiskelun ohjauksessa ja aikuisopiskelijan kannustamisessa (Sallila & Kalli 2001, 41).

5.2 Verkko-opetusmateriaalin sisältö sekä hyöty

Toinen kysymys käsitteli kokoamaamme verkko-opetusmateriaalin sisältöä sekä sitä millaiseksi opiskelijat kokivat materiaalin. Oliko opetusmateriaali selkeää, helposti luettavaa ja ymmärrettävää? Pyrimme sisältöpohjaista opetusmateriaalia kerätessä siihen, että materiaali olisi aikuisopiskelijoille helposti lähestyttävää ja innostaisi osaltaan verkko-opiskeluun myös tulevaisuudessa. Aikuisopiskelijat pitivät materiaalia selkeänä ja helposti luettavana. Onnistuimme melko hyvin opetusmateriaalia kootessamme. Seuraavassa aikuisopiskelijoiden (N=6) vastauksia opetusmateriaalista:

”Oppimateriaali oli hyvää ja selkeää”

”Oli helppolukuiset sisällöt ja helposti luettavaa mitä olen lukenut”

”Sisältö oli selkeä ja kattava.”

”Oli kyllä. Sisältöä oli helppo ymmärtää.”

”Asiatietoa jos tarvitsee löytyy helposti”

”Monipuolinen paketti kaikesta. Jotkut olivat selkeitä ja helposti luettavia jotkut taas vaikeaselkoisia”

Kolmas kysymys käsitteli materiaalin hyötyä omille opinnoille. Halusimme saada tietää millaista hyötyä aikuisopiskelijat kokivat saavansa opetusmateriaalista. Aikuisopiskelijoiden vastauksia (N=6) opetusmateriaalin hyödystä:

”Ei sitä kyllä paljon kerkiä lukemaan.”

”Kaikki materiaali on tervetullutta, laittaa asioita miettimään eri näkökentiltä.”

”Mielestäni oppimateriaalista on paljon hyötyä opinnoilleni. Oppimateriaalissa oli paljon vinkkejä ja asioita, mitkä ovat hyödyllisiä perhepäivähoitajalle.”

”No siellä oli ravinnosta ja suosituksista tietoa.”

”Yksi väline tiedonhakuun

”Varmaan olisi paljon hyötyä, koska sieltä löytyy paljon tärkeää asiaa ja neuvoja ja vinkkejä. Itse en paljon Moodlea pysty käyttämään.”

Suurin osa aikuisopiskelijoista koki materiaalin hyödylliseksi opinnoilleen. Ongelmana materiaalin hyödyntämiselle oli ajan käytön ongelmat sekä se, että kaikilla ei ollut mahdollisuutta vapaa-ajalla opiskella verkossa.

Opittua asiaa ei aina voi suoraan siirtää toiseen ympäristöön. Opittua asiaa ei myöskään voi suoraan soveltaa sellaisenaan uudessa ympäristössä. Sitten, kun opiskelija on sisäistänyt opittavan tiedon, voi tietoa lähteä soveltamaan käytäntöön. Kun teorian tietoa sovelletaan käytännössä, oppijan toiminta automatisoituu (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 77.) Neljäs kysymyksemme selvitti sitä, miten aikuisopiskelijat kokevat opetusmateriaalin hyödyn työssäoppimisjaksolla. Voisiko kokoamamme materiaali hyödyttää työssäoppimisjaksolla. Seuraavassa aikuisopiskelijoiden (N=6) mielipiteitä:

”Voi siitä jotain hyötyä olla esim. ruokalistaa tehdessä, mutta muuten luulen että jää käyttämättä.”

”En osaa kommentoida vielä.”

”Ainakin sai hyviä vinkkejä kierrätykseen, joita voi hyödyntää työssäoppimisjaksolla.”

”Siellä oli hyviä tietoja ravinnosta.”

”En osaa sanoa”

”Tiedon löytö”

5.3 Verkko-opiskelun esteet ja hyödyt

Tahdoimme tietää mahdollisista esteistä oheismateriaalin käyttämiselle käyttäjien näkökulmasta. Viidennessä kysymyksessä kysyimme mitä esteitä verkko-opiskelulle on ja jos esteitä oli, niin minkälaisia ne olivat. Verkko-opiskeluun osallistumista voi rajoittaa muun muassa se, että kaikilla aikuisopiskelijoilla ei ole konetta käytössään, ei ole aikaa tai tietotekniset taidot ovat heikot (Sallila & Kalli 2001, 41). Perhepäivähoitaja opiskelijat (N=6) olivat kokeneet seuraavallaisia esteitä:

”Ei ollut, mutta olen laiska käymään tietokoneella kun makkula ei aina pelitä.”

”En alkanut ”tappelemaan” Moodlen kanssa. Onneksi Tiina oli laittanut kirjan mistä voi tehdä läksyn. Meidän koneella kestää kauan ennen kuin avaa sivuston.”

”Ei ollut mitään esteitä.”

”En saanut materiaalia auki.”

”Ei ollut esteitä”

”Koneeni ei toimi ollenkaan, joten jouduin paljon käyttämään kavereitten koneita ja kirjaston konetta missä aika on rajallinen ja paljon muuta hälinää joka häiritsee keskittymistä”

Vastauksista ilmenee, että esteet verkko-opiskelulle ovat teknisiä. Osa aikuisopiskelijoista koki koneet esteeksi. Verkko-oppimisympäristössä ei pystynyt rauhassa opiskelemaan ympärillä olevan hälinän takia. Nämä ongelmat olivat samoja, joita me ajattelimme olevan ja johon itsekin olemme törmänneet verkko-opiskelussa. Verkko-opiskelun tulisi olla ajasta ja paikasta riippumatonta, mutta tämä ei valitettavasti toteudu kaikkien kohdalla.

Opiskelijan näkökulmasta hyvää ja mukavaa oppimista on sellainen oppiminen ja opiskelu, jonka opiskelija kokee mielekkääksi. Tämä seikka pitäisi ottaa huomioon myös silloin, kun opiskelumateriaalia tuotetaan verkkoon. Kun opiskelija opettelee ja omaksuu uusia toimintatapoja, niin tekniikka on kuitenkin vain apuväline, jolla tavoitteita saavutetaan. (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 103.) Kuu-dennessa kysymyksessä halusimme tietää millaiseksi aikuisopiskelijat (N=6) kokivat verkko-opiskelun ja tätä mieltä he olivat:

”En pidä siitä paljoakaan, koska pää tulee kipeäksi.”

”Moodlesta en pidä. Olen tottunut käyttämään Optimaa. Verkko-opiskelu on ihan ok.”

”Verkko-opiskelu oli/ on mielestäni mukavaa ja helppoa.”

”Oli helppoa ja nopeaa ja selkeää myös”

"OK!"

"Koneen puuttumisen vuoksi erittäin hankalaksi"

Kuudennessa kysymyksessä vastaukset jakaantuivat melko selkeästi eli puolet aikuisopiskelijoista piti verkko-opiskelua myönteisenä tapana opiskella. Yksi aikuisopiskelija ei pitänyt Moodle verkko-oppimisympäristöstä ja toisen aikuisopiskelijan verkko-opiskelun esteenä oli oman tietokoneen puuttuminen, joka teki verkko-opiskelusta haastavaa. Myönteistä oli kuitenkin se, että pääsääntöisesti verkko-opiskeluun suhtauduttiin myönteisesti, joten se antaa myös opettajille innostusta kehittää opetusta edelleen verkko-opiskelun suuntaan.

5.4 Kehittämisideoita verkko-opetusmateriaaliin

Seitsemännessä kysymyksessä aikuisopiskelijoilla oli mahdollisuus kertoa parannus- tai kehittämisehdotuksia oppimateriaalista, sekä kertoa mistä aiheesta he olisivat halunneet opiskella lisää verkko-oppimisympäristössä. Kuudesta aikuisopiskelijasta viisi antoi meille varsin toteuttamiskelpoisia ehdotuksia, kuten esimerkiksi:

"Siellä olisi voinut olla jotain ruokavinkkejä/ reseptejä."

"En osaa nyt vastata kun en muista enkä just nyt ole käynyt Moodlen sivustoilla. Ne mitä olen lukenut on olleet hyviä. Mutta läksyjä voi Moodlella tehdä. En tiedä mitä haluaisin opiskella lisää, olen viisaampi toukuussa."

"Ei ollut mitään kehitettävää."

"Siellä voisi olla PPH:lle sopivia leikkejä, loruja tms. virike vinkkejä lapsille"

Vastuksista käy ilmi, että aikuisopiskelijat haluaisivat laajentaa alustan käyttöä myös muille osa-alueille, ei vain ravitsemuksen ja kodinhoidon alueelle. Idea leikit, lorut soveltuisi erittäin hyvin verkko-oppimisalustalle jaettavaksi oman aihealueensa alle. Alueella voisi olla oma osa-alueensa perhepäivähoitoon soveltuville resepteille - jokainen osallistuja voisi halutessaan jakaa niitä toisten osal-

listujien kanssa. Tällä tavalla verkko-opiskelusta voisi tehdä opiskelijoille houkuttelevampaa, kun opiskelijat itse saisivat osallistua sellaisen opetusmateriaalin tekemiseen, jonka he kokevat itselleen tärkeiksi. Unohtamatta kuitenkin ammattitutkinnon perusteita, joiden mukaan tutkinto suoritetaan.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Kehittämishankeemme eteni aikataulun mukaan. Suunnitteluvaiheessa oletimme, että aloittavia aikuisopiskelijoita olisi ollut enemmän. Tällä kertaa, vuonna 2012, linja jäi todella pieneksi, mutta toisaalta aktiiviseksi ja innokkaaksi kokeilemaan uutta verkko-oppimisympäristöä opetusmateriaalin muodossa. Ravitsemuksen opettajan, toisella kehittämishankkeen tekijän, oli helppoa aktivoida ja motivoida aikuisopiskelijat verkko-oppimisympäristön käyttöön. Ryhmän pienen koon vuoksi perehdyttäminen verkko-oppimisympäristöön onnistui hyvin ja yksilöllisesti. Jokaiselle opiskelijalle oli mahdollista antaa tukea ja henkilökohtaista ohjausta. Aikuisopiskelijoiden oppimiseen ja motivaatioon vaikuttaa jokaisen oma elämäkokemus ja elämäntilanne. Aikuisopiskelijoiden vaihtelevat tietotekniset taidot tuovat haasteen verkko-opetusmateriaalin laatijalle, koska jokaisen opiskelijan erilaisuus ja taidot on huomioitava ohjauksessa. Onnistunut ohjaus ja perehdytys takaavat tyytyväisen ja mahdollisesti motivoituneen verkko-oppimisympäristön käyttäjän. Verkko-opetusmateriaalin laadinnassa selkeys, johdonmukaisuus, helppokäyttöisyys, sekä yllätyksellisyys pitävät aikuisopiskelijan motivaation yllä. Aikuisopiskelijan on koettava saavansa hyötyä verkko-opetusmateriaalista, muuten verkko-opetusmateriaali jää käyttämättä.

Aikuisopiskelijat ottivat melko hyvin verkko-oppimisalustan käyttöön opintojen alettua. Verkko-oppimisalustan käyttöönottoa helpotti huolellinen perehdytys verkko-oppimisympäristöön ja sen käyttöön aina kirjautumisesta lähtien. Osa aikuisopiskelijoista koki opiskelun hankalaksi tietoteknisten ongelmien tai oman koneen puuttumisen takia. Yhtenä verkko-opiskelun haasteena ja esteenä voi olla myös verkkoyhteyksien laatu, koneiden ikä ja opiskelijan taidot ja asenteet verkko-opiskelua kohtaan. Jotta verkko-opiskelu voi onnistua, niin tietotekniset taidot tulisi osata, niin opettajan, kuin opiskelijan. Verkko-opiskelun epäkohta onkin se, että jollei hallitse tietoteknisiä taitoja, kuten välinettä ja tekniikkaa, niin opiskelusta ei tule mielekästä opiskelijalle. (Vainionpää 2005,48.) Kokonaisuutena verkko-oppiminen koettiin kuitenkin positiivisena kokemuksena. Verkko-opetusmateriaali koettiin hyödylliseksi ja helppolukuiseksi. Aikuisopiskelijat eivät osanneet vielä sanoa, olisiko materiaalista hyötyä heille työssäoppimisen aikana. Aikuisopiskelijoiden verkko-oppimisympäristön käyttö ennen kyselyä oli

melko vähäistä. Opintojen loppuvaiheessa on tarkoitus tehdä toinen kysely opetusmateriaalista ja sen käytettävyydestä, kyselyn tulokset antavat enemmän tietoa siitä miten verkko-oppimisympäristöä kannattaa kehittää. Päättelimme kuitenkin, että verkko-oppimisympäristön käyttöönotto ja laajentaminen eri osa-alueille hyödyntää aikuisopiskelijaa ja aikuisopiskelijan omaehtoista ja itseohjautuvaa tiedon hankintaa. Tietoa on mahdollista lisätä alustalle esimerkiksi hyödyllisten ammatillisten alojen linkkipankkien muodossa. Keskustelualueita emme hyödyntäneet kehittämistyön aikana, mutta aikuisopiskelijoiden kanssa kokeilimme niiden käyttöä. Keskustelualueiden käyttöönotto jää myöhempään ajankohtaan, koska emme halunneet lisätä aikuisopiskelijoille liikaa uutta teknologiaa opintojen alkuvaiheessa. Keskustelualueet voivat jatkossa olla heille hyviä vertaistukikeskustelupaikkoja esimerkiksi työssäoppimisen aikana.

Nykyisestä verkko-opetusmateriaalista on mielestämme hyötyä aikuisopiskelijoille, koska se on valittu ammattitutkinnon perusteet mielessä pitäen, esimerkiksi ravitsemussuositukset ja kodinhoitomateriaalit tukevat oppimista. Aikuisopiskelijat olivat halukkaita laajentamaan ja kehittämään verkko-opetusmateriaalia myös muille osa-alueille. Aikuisopiskelijoiden tutustuttua verkko-opetusmateriaaliin he havaitsivat verkko-opiskelun mahdollisuutena itsenäiseen opiskeluun ajasta ja paikasta riippumatta. Aikuisopiskelijat ehdottivat, että verkko-opetusmateriaalia voisi laajentaa esimerkiksi lorujen, leikkien, reseptien muodossa. Verkko-opetusmateriaali kannattaisikin ottaa mukaan opiston eri linjojen opetuskokonaisuuksiin opetusmateriaalin muodossa aktiivisemmin. Verkko-opetusmateriaali ja verkko-opiskelu tuovat vaihtelua perinteiselle opettajajohtoiselle luokkatyöskentelylle, mutta ne eivät voi kokonaan korvata luokkatyöskentelyä tämän ammattitutkinnon käsittelemissämme tutkinnonosisa. Laadimme verkko-opetusmateriaalia käytännönläheisiin ammattiaineisiin. Opetuksessa teoria tukee käytäntöä – käytännön opetus on tarpeen.

Verkko-oppimisympäristön käyttöönottovaiheessa opettajan työmäärä on melko suuri. Opetusmateriaalien laadinta, lisäys, päivitys ja aikuisopiskelijoiden perehdytys ja motivointi vie aikaa. Mahdollisten keskustelualueiden, tehtävänpalalutustilaatikoiden hallintaan ja ylläpitoon pitää varata työaika. Työmäärä on melko suuri. Mikäli verkko-oppimisympäristö otettaisiin yleiseen käyttöön opetuksen tukena, opettajan tuntiresursseja pitäisi miettiä uudelleen.

LÄHTEET

Karevaara, S. 2009. Moodlen perusteet Opettajan ja opiskelijan opas. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Meisalo, V; Sutinen, E; Tarhio, J. 2000. Modernit oppimisympäristöt. Juva: WS Bookell oy.

Mäkitalo, E.; Wallinheimo, K. 2012. Virtuaaliset ympäristöt – Innostava oppiminen, tehokas koulutus. Vantaa: Habsaprint Oy.

Näyttötutkinnon perusteet Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2006. OPH Määräys 167011/2006.

Sallila, P; Kalli, P. 2001. Verkot ja teknologia aikuisopiskelijan tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Jyväskylä. Gummerrus kirjapaino Oy.

Suominen, R; Nurmela, S. 2011. Verkko-opettaja. Helsinki. WSOY

Uusikylä, K; Atjonen, P. 2000. Didaktiikan perusteet. Helsinki. WSOY

Vainionpää, J. 2005. Erilaiset oppijat ja oppimateriaalit verkko-opiskelussa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

LIITTEET

LIITE 1

RAVITSEMUS JA KOTITALOUS, SYKSY 2012

RAVITSEMUS JA KOTITALOUS, SYKSY 2012

31.8.2012

ryhmä 1	omena-murupaistos, salaatti, salaatinkastike	A
ryhmä 2	fetalla maustetut porkkana-kesäkurpitsapihvit, omenasose tai hilloke	B
ryhmä 3	lindströmin mureke, sienikastike, perunat	C
ryhmä 4	leipominen (sämpylät, levite, vapaavalintainen makea piirakka)	D

siivousvastuut

A	työpöydät, tiskialtaat, uunit, puutelistat, hellat
B	käsienpesualtaat, WC, jääkaappi, lattia
C	astianpesu, astiat paikoilleen, roskat
D	pöydän kattaus, tähderuokien hyötykäyttö, liinavaatevarasto, pyykinpesu

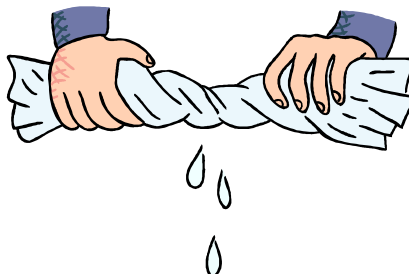
Aamut alkavat mahdollisella lyhyellä teoriaosuudella, jonka yhteydessä tehtävänanto tai pienimuotoinen pohdinta kotitehtäväksi. Tehtävien palautus sovitaan erikseen, joko seuraavaksi kerraksi tulostettuna, käsinkirjoitettuna tai moodlealustalle palautettuna.

Jokainen keittiöllä tehtävänkuvasta huolimatta huolehtii yleisestä siisteydestä ja kaappien ja laatikoiden järjestyksestä ja puhdistuksesta. Keittiön yleinen siivous kuuluu kaikille. Omien vastualueiden jälkeen autat muita.

Päivien ajoitus sovitaan yhdessä

Ruoka katettuna pöydässä klo 110.45, ruokailu alkaa, loppusiivous, paikat järjestykseen ja kotiin n. 12.00–12.15 ☺

Pohdintatehtävä vko 35:

Pohdi millainen siivooja olet ”Millainen siivooja olen” testin tuloksen perusteella. Oliko testin tulos yllättävä, miksi?

Pohdi siivoustaitojasi ja siivoustapaasi tulevana perhepäivähoitajana. Onko se mielestäsi riittävä vai pitääkö sinun kehittää siivoustaitojasi.

Kirjoita lyhyt pohdinta omin sanoin.

Pohdintatehtävä palautetaan seuraavana perjantaina. Tehtävää ei arvioida numeerisesti. Tehtävän voit liittää ”ravitsemuskansioosi” omana alkupohdintanasi siivoustaidoistasi ja niiden mahdollisesta kehittymistarpeesta.

AIHEPIIRI- JA TUNTISUUNNITELMA ESIMERKKI

AIHEPIIRISUUNNITELMA

OPINTOJAKSO: ravitseminen ja kodinhoito syksy 2012, 2,5op

OSALLISTUJAT: perhepäivähoitajan ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvat
<opiskelijat

AIHEPIIRI: ravitseminen ja kodinhoito

OPISKELIJOIDEN ENNAKKOKÄSITYKSET:

opiskelijat ymmärtävät koulutukseen hakeutuessaan aihepiirin merkityksen tulevan ammatin kannalta

AIHEPIIRIN OSAAMISTAVOITTEET:

osaamistavoitteena on, että opiskelija

- osaa huolehtia perhepäiväkodin puhtaudesta ja turvallisuudesta,
- osaa valmistaa terveellistä ja turvallista ruokaa lapsille,
- toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti,
- osaa arvioida ja kehittää omaa työtään ja työtapojaan.

OPPISISÄLLÖT LAAJUUKSINEEN: 2,5 op.

TUNTISUUNNITELMA

OPINTOJAKSO: ravitseminen ja kodinhoito, lapsiperheen ruoka 31.8.2012

OSALLISTUJAT: perhepäivähoitajan ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvat
opiskelijat

TUNNIN AIHE: lapsiperheen ateriakokonaisuuksien valmistus, leivonta, omien omenien sadonkorjuu ja käyttö säilönnässä, siivouksen lähtötason kartoitus

AJANKOHTA: 31.8.2012 8.45–12.15

OPISKELIJOIDEN OSAAMISTAVOITE:

- osaamistavoitteena on osata valmistaa terveellistä ja turvallista ruokaa lapsille huomioiden lapsiperheen ravitsemussuositukset (ruoka, leivonta, säilöntä)
- osata huolehtia keittiön puhtaudesta
- osata arvioida omaa työtä ja ateriakokonaisuutta lapsiperheen näkökulmasta

KOKEILUTAVOITE:

Kokeilutavoitteena on seurata osaavatko opiskelijat hyödyntää opiston omenapuiden antia ja ymmärtävätkö säilönnän merkityksen ja mahdollisen säästön kustannuksissa .

AIHEEN SISÄLLÖN PÄÄKOHDAT:

aterian valmistus, keittiön siivous, pyykinpesu

OPETUSMENETELMÄ, SEN KUVAUS JA PERUSTELUT VALINNALLE:

Tekemällä oppiminen. Opetuksen pääpaino on käytännön työssä. Tavoitteena on valmistaa lapsille soveltuvaa ruokaa ravitsemussuositukset huomioiden. Ateriakokonaisuudet eivät ole oikeaoppisia, tavoitteena on ehtiä valmistamaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisia ateriakokonaisuuksia. Ruokaa oppii helpoiten valmistamaan vain valmistamalla ”learning by doing”. Ruokailutilanne on oppimistilanne – keskustelemme ateriakokonaisuudesta ja sen soveltuvuudesta perhepäivähoitoon.

AJOITUS, TUNNIN ETENEMINEN:

8.45 – 10.45	teoriaosuus, käytännön työ
10.45	ateria katettuna, yhteinen ruokailu
	siivous, lopputyöt
12.00 – 12.15	loppupalaute, tehtävänanto

VÄLIKYSELY

Hei,
olet tutustunut tekemäämme ravitsemuksen ja kodin hoidon
oheisoppimateriaaliin verkko-oppimisympäristössä (moodle).
Tämän kyselyn tarkoituksena on saada oheisoppimateriaalin käyttäjän eli opiskelijan mielipide verkossa sijaitsevasta oppimateriaalista ja sen sisällöstä ja käytöstä. Tämän kyselyn avulla voimme paremmin kehittää oppimateriaalia ja ottaa huomioon opiskelijoiden tarpeita.
Nyt saat kertoa oman mielipiteesi verkossa olevasta oheisoppimateriaalista ja sen käyttökokemuksista. Vastaa kysymyksiin omin sanoin kysymyksen jälkeisille riveille!
Terveisin Tiina ja Niina

1. Löysitkö oheisoppimateriaalin helposti moodlesta?

---

2. Mitä mieltä olit oppimateriaalin sisällöstä? Oliko se selkeää ja helposti luettavaa?

---

3. Koetko oppimateriaalista olevan hyötyä perhepäivähoitajan opinnoillesi?

---

4. Saitko oppimateriaalista tarpeellista tietoa, josta on hyötyä työssäoppimisjaksolla?

---

5. Oliko sinulla verkko-opiskelulle jotakin esteitä? Jos, oli niin millaisia esteitä?

---

6. Koetko verkko-opiskelun sinulle mieluisaksi ja helpoksi?

---

7. Voit halutessasi kertoa mitä kehitettävää oppimateriaalissa oli? Mistä aiheesta olisit halunnut opiskella lisää verkko-oppimisympäristössä?

Kiitos vastauksistasi!